

20. Słowski F. Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego // Słownik prasłowiański. – T. 1 – Warszawa etc.: Wyd-wo PAN, 1974. – S. 43–141.
21. Svoboda J. Staročeská osobní jmena a naše příjmení – Praha, 1964. – 317 s.
22. Šimundić M. Rječnik osobnih imena. – Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske, 1988. – 571 s.
23. Trávníček F. Mluvnice spisovné češtiny. – Praha. 1948. – S.223–431.
24. Trávníček F. Slovník jazyka českého. – Praha, 1952. – 1801 s.
25. Tvoření slov v češtině. 2. Odvozování podstatných jmen / Zpracoval kolektiv pracovníků Ústavu pro jazyk český ČSAV za redakce Dancš F., Dokulila M., Kuchaře J. – Praha. Nakladatelství ČSAV 1967. – 779 s.

Умовні скорочення

- БЗ – Блокнотні записи чеського антропонімного матеріалу. Виконала Остап Л.Р у 2002 р.
- САІ – Слов'янське автохтонне власне особове ім'я.

Світлана Павелко (Одеса)

ДИНАМІКА ЖІНОЧИХ ОСОБОВИХ ІМЕН М. КОСОВА

Dynamics of female proper names of the town of Kosov of the Ivano-Frankovsk region since 1880 till 1998 is investigated in the article. The material collected by means of continuous sample and represented by twelve chronological strates has permitted to follow objectively the qualitative and quantitative structure of the most widely-spread proper names of the region. It is noticed, that the concentration of names of this group has constantly decreased, which has resulted in expansion of the nominal repertoire.

Антропонімійна система певного історико-географічного регіону характеризується набором відповідних антропонімів. Їх склад та розвиток зумовлені різноманітними чинниками економічними, соціальними, побутовими, культурними, естетичними.

Предметом нашої уваги є один із розрядів антропонімійної системи — власні особові імена. Матеріалом для написання статті послужили імена 4917 дівчаток, що народилися у місті Косові Івано-Франківської області впродовж 1880 — 1998 рр. Цей матеріал був зібраний шляхом суцільної вибірки особових імен, який дозволяє об'єктивно прослідкувати реальну картину ім'янаречення в часі. Більш як сторічний проміжок за методикою В.Д. Бондалетова ми розділили на 12 хронологічних зрізів, з них 10 — десятирічні зрізи, 1 (перший) — одинадцятирічний, 1 (останній) — восьмирічний.

Ця стаття присвячена аналізу імен першої десятки. На думку вчених, "фундаментальна перебудова іменника полягає у корінних зрушеннях популярної частини іменника. Головне не у тому, що те або те ім'я використовується в даний період, а в тому, що його дають багатьом — кожному десятому або навіть кожному п'ятому новонародженому" [1: 148-149]. Цей процес тою чи іншою мірою властивий всім сучасним слов'янським антропоніміям. Його наслідки виражаються в існуванні тезок навіть у рамках невеликих комунікативних соціумів, постійно викликаючи потребу диференціації носіїв однакових імен [5: 3].

**Динаміка жіночих імен, що побували у першій десятці м. Косова
(вказано ранговий номер)**

№ п/п	Ім'я	Період											
		1880- 1890	1891- 1900	1901- 1910	1911- 1920	1921- 1930	1931- 1940	1941- 1950	1951- 1960	1961- 1970	1971- 1980	1981- 1990	1991- 1998
		ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ	ЗРІЗ
1	Агафія	8	9	24	10	21	-	-	-	-	-	-	
2	Акилина	4	6	6	11	12	15	-	-	-	-	-	
3	Вікторія	-	-	-	-	-	-	36	40	21	14	12	5
4	Галина	-	-	-	-	-	28	12	5	1	5	8	18
5	Ганна	1	2	2	2	2	2	2	7	16	39	29	25
6	Дарія	-	-	-	20	14	10	9	10	28	-	43	-
7	Емілія	11	12	10	12	8	21	40	26	-	52	-	-
8	Євгенія	12	14	14	14	7	8	21	27	-	-	-	64
9	Іванна	16	20	15	13	15	11	22	21	12	12	7	3
10	Ірина	26	-	25	15	6	4	3	12	10	6	1	2
11	Катерина	3	3	3	3	5	5	31	29	48	-	45	41
12	Корнелія	9	21	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Чеся	-	-	-	-	-	-	-	-	51	9	24	42
14	Лідія	-	-	-	-	-	-	4	11	9	26	19	20
15	Любов	-	-	-	-	18	22	5	2	7	10	30	27
16	Людмила	-	-	-	-	-	30	8	6	15	7	10	21
17	Марія	2	1	1	1	1	1	1	1	8	11	14	13
18	Мар'яна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	9	14
19	Надія	-	-	-	16	9	3	15	8	33	16	11	6
20	Наталія	-	15	-	23	19	16	13	3	5	1	2	9
21	Оксана	-	-	26	-	-	17	6	4	2	2	3	8
22	Олександра	-	-	-	-	30	25	-	16	3	8	17	28
23	Олена	6	5	7	7	13	6	24	17	22	18	32	44
24	Ольга	-	23	9	8	3	7	7	9	13	13	4	4
25	Орися	-	-	-	-	-	18	10	31	-	-	-	-
26	Павлина	10	7	13	9	20	34	-	-	-	-	-	-
27	Параска	5	4	5	5	11	12	33	32	-	-	-	73
28	Світлана	-	-	-	-	-	-	16	14	4	4	13	32
29	Стефанія	14	8	8	4	10	13	26	36	-	-	-	-
30	Тетяна	-	-	-	-	-	38	27	24	6	3	5	10
31	Христина	-	-	-	-	-	14	11	33	32	35	6	1
32	Юлія	7	10	4	6	4	9	29	-	59	36	21	7

Як видно з таблиці (див.), в першій десятці жіночого іменника у різні періоди побувало аж 32 антропоніми (у чоловічій десятці — 24). Найстійкішим у місті було ім'я *Марія*, яке перебувало у десятці 90 років поспіль (з 1880 по 1970 рр.). На восьми хронологічних зрізах використовувались два імені — *Ганна* і *Ольга*, хоча вони мали неоднакову популярність. Антропонім *Ганна* активно вживався тут з кінця ХІХ до середини ХХ ст., займаючи 1 та 2 сходинку, потім змістився на 7 місце, згодом — до групи частотних імен, в якій перебуває і зараз. Лексема *Ольга* увійшла до десятки імен — фаворитів тільки на початку ХХ ст., проте міцно тримається тут і досі. Сім разів у десятці фігурували *Ірина* та

Юлія; шість — *Катерина, Оксана*; п'ять — *Наталія, Олена*. Незважаючи на симпатії найменувань до цих антропонімів, тільки два з них (*Ірина і Наталія*) і тільки по одному разу очолювали жіночий іменник. Аж 7 імен — *Галина, Любов, Людмила, Надія, Параска, Стефанія, Тетяна* — обслуговували чотири хронологічні зрізи, то покращуючи, то погіршуючи свої позиції. Більшість з них увійшли в іменник не відразу, а популярності набули аж з другої половини ХХ ст. *Агафія, Акилина, Павлина, Дарія* перебували у десятці три хронологічні зрізи. Перші три імена маємо підстави вважати застарілими, оскільки вони вже більше півстоліття не надаються новонародженим. На двох зрізах і в різні часи використовувались антропоніми *Емілія, Євгеїя, Іванна, Лідія, Олександра, Світлана, Христина*. Тільки одне ім'я цієї групи — *Іванна* — характеризується стійким перебуванням у складі іменного репертуару косівчан взагалі, ніколи не покидаючи його. Перші два оніми втрачають популярність, а чотири останні — це нові імена, які увійшли в іменник не так давно. Тільки по одному разу в частотній десятці побували *Вікторія, Корнелія, Леся, Мар'яна, Оріся*, проте жодне з них не виходило в лідери. Найкращі шанси тут у *Вікторії* — 5 позиція, а найгірші у *Корнелії* — воно давно вийшло з ужитку.

У 1880 — 1890 рр. перша десятка імен у Косові була представлена антропонімами *Анна, Марія, Катерина, Акилина, Параска, Олена, Юліанна, Агафія, Корнелія, Павлина*. Перші три імена 4 десятиліття поспіль будуть майже незмінними: вони утримували тільки найвищі місця (лише на першому зрізі іменник очолювала *Анна*, а потім поступилась *Марі*). Значимо, що антропоніми *Юліанна і Юлія*, які у книгах реєстрації новонароджених цього періоду функціонують як *Yulianna* (12 раз) та *Yulia* (2 рази), ми розглядаємо як одне ім'я. На першому хронологічному зрізі частіше зустрічалася форма *Yuhanna*, тому ми віддали перевагу цьому варіанту, на інших хронологічних зрізах фігурує *Yulia, Юлія*. У наш час в офіційній сфері переважає форма *Юлія*, а в неофіційній — *Юлія, Юліанна, Юліана, Юльці, Юлі, Юлічка, Люльці, Люлі, Юлешта*. Словник фіксує тільки дві офіційні форми — *Юлія, Юліна* [8. 191]. У Косові найуживанішим це ім'я було у кінці ХІХ — на поч. ХХ ст. Воно 6 десятиліть поспіль входило у десятку, а далі відзначилося різким спадом популярності, 10-річним переривом і потім помірним темпом знову входить до групи лідерів, посівши на останньому зрізі 7 місце. Отже, ім'я *Юлія* двічі пережило свій розквіт. Концентрація імен цієї групи найвища за всі часові зрізи — 90.14%. Це означає, що дев'ять дівчаток з десяти отримали в зазначений період при народженні саме такі імена.

На другому зрізі провідну десятку очолила *Марія* і зберегла першість аж 70 років, що є свідченням любові, поваги до цього імені. Питома вага його у названий період становила 23,97%

Порівняно з минулим зрізом, десятка поновилася тільки одним іменем — *Стефанія*, що випіснило до розряду рідкісних *Корнелію*. Тривалість останнього антропоніма була недовгою: в активній десятці — одне десятиліття, потім 20 років у розряді рідкісних, а з 1908 року вийшло з іменника зовсім. Отже, зараз це ім'я застаріле, але можна припустити, що воно було популярне тут у минулому столітті. У сусідній Чернівецькій області і генер поодинокі трапляються чоловіки, рідше — жінки, які носять імена *Корнелію, Корнелія*. А от нове ім'я, що потрапило у десятку, виявилось активнішим і протрималось тут аж 4 десятиліття. Останній час це ім'я непопулярне і вже 40 років взагалі не вживається. Трохи покращили своє становище *Олена, Павлина, Параска*, на 1-2 рани, навзаки, поизили — *Агафія, Акилина, Галина, Юлія*. Концентрація імен зменшилась на 4,38%.

1901 — 1910 рр. ознаменувались появою в десятці двох нових антропонімів — *Ольга і Емілія*. Швидким темпом входження відзначилось перше ім'я: на I хронологічному зрізі антропонім *Ольга* зовсім не входив до іменника, на II зрізі він займав 23 місце (розряд рідкісних), далі перестрибує частотні імена і відразу посідає 9 місце. У наступні десятиліття піднімається вище, досягнувши свого піку — 3 позиції. Останні 18 років поспіль займає 4 місце. Приваблює в цьому імені милозвучність, легкість у вимові. А ще воно має й славу історичну традицію. Відомо, що княгиня *Ольга*, бабуся *Володимира Великого*, ще за три

десятиліття до хрещення Київської Русі стала християнкою. На думку істориків, вона прийняла християнство в 955 році, в Києві [7: 104]. У “Повісті врем’яних літ” їй дано характеристику “наймудрішої із всіх людей” [6: 173]. Церква визнала княгиню Ольгу святою. Більше того, вона “полюдилась навіть із тим, що нове “погалське”, варязьке ім’я потрапило в християнський календар, де було записано: “*Ольга*, у святому хрещенні *Єлена*” [3: 25]. Ім’я *Єлена* вона отримала на честь матері візантійського імператора Костянтина, але продовжувала користуватися старим ім’ям. *Ольга* – запозичення з Скандинавії, де *Хельга* “свята” і є жіночою формою чоловічого імені *Олег*, тоді як *Єлена*, укр. *Олена* залетіло до нас за часів Київської Русі із Греції через Візантію [2: 170]. Вчені відзначають, що ім’я *Ольга*, популярне в Київській Русі, пізніше на довгі століття вийшло з активного вжитку і повернулося лише у ХІХ ст., у період романтизму в поезії, мистецтві... і в дворянських іменах. У село це ім’я прийшло лише в ХХ ст. [3: 25]. День рівноапостольної княгині *Ольги* церква відзначає 24 липня. Бажання батьків, щоб їхня дитина мала святу заступницю і покровительку, зробило нині це ім’я одним із найпопулярніших і найулюбленіших українських найменувань.

По-іншому склалася доля другого імені: *Емілія* також швидко увійшла до десятки, піднялася до 8 місця, а тоді різко пішла вниз і зовсім зникла. Востаннє це ім’я отримала повонароджена у 1974 році. На Косівщині воно зараз не популярне. Навіть родинні традиції, які ще тут досить міцні, не в змозі повернути його в іменник. Ступінь концентрації імен становив 87,24 %

Провідна десятка ІV хронологічного зрізу мало відрізняється від попередньої. До 4 місця піднялась *Стефанія* – це найвища її позиція за всі часи. В неофіційному спілкуванні тут використовуються усічені та усічено-суфіксальні варіанти цього імені *Стефа*, *Стефка*, *Стася*. Варіант *Стефа* набув популярності і в інших регіонах України, тому воно фіксується уже як офіційне [8: 181]. Десятка останній раз поновила у правах *Павлину* і *Агафію*, що тимчасово відходили до частотних, а через десятиліття – два вони назавжди покинули список жіночих імен Косова. Така ж доля чекає і *Параску*: ім’я активно вживалось тут 40 років, займаючи 4-5 місця, а з наступного десятиліття його популярність починає падати. З 40-х років ХХ ст. воно посіло нижні місця в периферійній частині іменника, з 60-х років на тридцять років зовсім вийшло з ужитку. На остальному хронологічному зрізі це ім’я знову повертається в іменник, але його вага незначна – 0,19%. У 1992 році ім’я *Параска* отримала лише одна дівчинка, названа в честь своєї бабусі. Концентрація панівних антропонімів цього періоду сягнула 88,94 %.

Дівчатка, які народились у 1921 – 1930 рр., отримали імена *Марія*, *Анна*, *Ольга*, *Юлія*, *Катерина*, *Ірина*, *Євгенія*, *Емілія*, *Надія*, *Стефанія*. У цей період серед десятки найуживаніших антропонімів відбуваються кардинальні зміни:

1) Почалася зміна імен першої трійки, що до того непорушно очолювали десятку. Перші два місця і далі утримують *Марія* і *Ганна*, але *Катерина* з 3 місця зсунулась ще на 2 десятиліття на 5 місце.

2) У десятку входять аж 4 нових імені – *Ірина*, *Євгенія*, *Емілія*, *Надія*, витіснивши зовсім з розряду активних *Агафію*, *Павлину*, *Параску*, тимчасово – *Олену*.

3) Помітно почала падати концентрація імен. Порівняно з минулим зрізом вона зменшилась на 7,76%. Це відразу позначилось на кількості імен у складі іменного репертуару міста. Якщо до цього часу кількість антропонімів у косівчан коливалась від 24 до 32, то в даний період збільшилась до 36.

Шостий зріз (1931 – 1940 рр.) не ознаменувався якимись особливими змінами панівної десятки, перебудова характеризувалася більше внутрішніми переміщеннями. Антропонім *Надія*, який увійшов до списку імен-фаворитів у минулому десятилітті, закріпив свої позиції, піднявшись з 9 на 3 місце. Після десятирічного перебування за межами десятки (на 13-му місці) сюди на 6 місце останній раз повертається *Олена*, але надалі популярність цього імені падає: за останні вісім років його отримали у місті тільки три дівчинки. Трохи знизилась

активність *Ольги* та *Юлії*. До списку улюблених імен мешканців міста вперше увійшла *Дарія*, зайнявши нижнє 10 місце. Ім'я *Дарія*, *Дар'я*, *Даріна* утворене від чоловічого імені *Дарій*. *Dareios* — ім'я трьох царів стародавньої Персії VI — IV ст. до н. е. (утворене від перського слова “дара” — той хто володіє) [3: 91]. Проаналізований період відзначається найбільшим пониженням концентрації імен — з 81,18% у попередньому зрізі до 70,65%.

Репертуар провідних антропонімів наступного періоду оновився аж 5 іменами. Сюди увійшли *Лідія*, *Любов*, *Оксана*, *Людмила*, *Орися*, витіснивши тимчасово *Надію*, *Юлію* та зовсім усунувши з десятки *Катерину*, *Олену*, *Євгенію*. Помітним є те, що нововведені імена відзначаються стрімкою динамікою. Наприклад, антропонім *Лідія* у цьому десятилітті попадає в іменник уперше взагалі і відразу посідає 4 місце; *Любов* і *Оксана* зайняли 5-6 місця, з підготовчим етапом входження до десятки у 2 десятиліття, а в *Людмили* і *Орисі* він виявився ще меншим — 1 десятиліття.

Більшість імен надалі закріплюється, набуває різної популярності, а онім *Орися* не витримує конкуренції і відходить до рідкісних, а потім зовсім зникне. У Словнику цей антропонім подається як рівноправний офіційний варіант імені *Орина* та вказується, що це “те саме, що *Ірина*” [3: 171]. У наших матеріалах це зовсім різні імена. Навіть у розмовно-побутовій сфері немає їх змішування: *Ірина* має свої варіанти, а *Орися* — свої. Концентрація імен продовжує спадати, і тепер вона знизилась до 61,84%.

У 1951 — 1960 рр. міську десятку покинули *Ірина*, *Лідія*, *Орися*, їх заступили *Наталія*, *Галина*, *Надія*. Нові імена дуже полюбилися населенню, вони займають високі місця. зараз їх отримує багато новонароджених. Порівнюючи склад активної десятки I хронологічного зрізу (1880 — 1890 рр.) з VIII (1951 — 1960 рр.), засвідчуємо, що він оновився у Косові на 80 відсотків. Значні зміни відбулися і в складі іменного репертуару міста: він збільшився з 32 до 53 імен. Концентрація імен сягнула 62,71%.

На IX хронологічному зрізі у частотній десятці сталися великі пертурбації. Вперше за вісімдесят років відбулася зміна лідера — *Марія* з 1 місця спустилась на 8, а лідером стало ім'я *Галина*. До десятки увійшло 5 нових імен, і вона представлена таким набором: *Галина*, *Оксана*, *Олександра*, *Світлана*, *Наталія*, *Тетяна*, *Любов*, *Марія*, *Лідія*, *Ірина*. Порівняно з першим хронологічним зрізом склад десятки оновився на 90%. Привертає увагу, що десятку покинула уся друга п'ятірка імен-фаворитів попереднього етапу. Навіть ім'я *Анна*, яке 70 років утримувало тільки 1-2 позиції, витіснено з десятки до групи частотних і більше назад не повернулось. Антропонім *Дарія* також втрачає свою популярність, а останні вісім років уже зовсім не вживається. Концентрація імен майже не змінилась, вона виявилась такою, як на 7-му хронологічному зрізі.

Зіставлення переліку панівних імен 1971 — 1980 рр. з попереднім доводить, що він був відносно стабільним. Більшість змін відбувалась у межах десятки: одні імена піднімались вище, інші — знижували свою вживаність. На 1-е місце в цей період виходить антропонім *Наталія*, що є досить популярним і в наш час. *Оксана* і *Світлана* залишаються на своїх місцях — 2 і 4. Поліпшують своє становище *Тетяна* (з 6 на 3 місце), *Ірина* (з 10 на 6). Погіршують — *Галина* (з 1 на 5), *Олександра* (з 3 на 8), *Любов* (з 7 на 10). На зміну *Марії*, яка після 90-річного панування залишила десятку, прийшла знову *Людмила*. А *Лідію* заступив новий онім *Леся*, посівши 9 місце.

Зазначимо, що сплеск популярності цього імені був короточасним — тільки одне десятиліття. Взагалі в іменнику міста це ім'я вперше з'являється у 1961 році лише один раз, потім 9-ти річна перерва, а з 1972 по 1981 рр. воно вживається постійно. Далі використовується все рідше і рідше, перевага віддається формі *Олександра*. Про це ім'я в ономастичній літературі точилися тривалі дискусії. У “Словнику власних імен” зазначено: “*Леся* — скорочений варіант від ряду імен (*Лариса*, *Олександра* та ін.), який все частіше фіксують як документальне на честь української поетеси *Лесі Українки*” [3: 152]. Концентрація імен зменшилась до 56,34%.

У 1981 — 1990 рр. вперше іменник очолила *Ірина*. Це ім'я входило до списку імен

майже постійно, виняток становить тільки II хронологічний зріз (1891 — 1900 рр.), а до активної десятки аж сім разів. 6 імен на цьому відрізку є сталими, змінилися тільки їх рангові номери, а 4 — нові. *Христина*, *Іванна*, *Мар'яна* в першу десятку імен увійшли вперше, а *Ольга* після двадцятирічного перебування за межами десятки знову повернулася до неї і твердо зайняла 4 позицію. Ім'я *Іванна* (живоче до *Іван*) у Косові було частотним на протязі всього досліджуваного періоду (1880 — 1998 рр.), а останні десятиліття займає 7 і 3 місця у першій десятці. Воно активно виходить поряд з іншими іменами у нове тисячоліття. Популярність цього імені можна пояснити двома причинами: по-перше, ім'я *Іванна* дають дівчаткам, які народилися у липні, на честь Хрестителя Господнього Івана; по-друге, — цим іменем можуть назвати дівчинку за традицією в честь батька чи дідуся.

Цікавою є поява нового імені *Мар'яна*. Вперше воно з'являється в іменнику Косова у 1977 році, набирає популярності і у 80-х роках займає уже 9 місце, на останньому зрізі перебуває у складі частотних. Вибір цього імені батьки пояснюють тим, що вони хотіли назвати свою дитину "по-особливому", новим ім'ям, не схожим на традиційне ім'я *Марія*. Звичайно, це два різні імені, але часто в неофіційній сфері їх розглядають як одне — і *Марію*, і *Мар'яну*, і *Маріанну*. Ступінь концентрації імен упав порівняно з минулим періодом на 7,41%.

Провідна група імен останнього зрізу (1991 — 1998 рр.) набула нового вигляду, найулюбленішим антропонімом у косівчли тепер стала *Христина*. Уся десятка репрезентована такими іменами: *Христина*, *Ірина*, *Іванна*, *Ольга*, *Вікторія*, *Надія*, *Юлія*, *Оксана*, *Наталія*, *Тетяна*. Порівняно з попереднім хронологічним зрізом склад імен першої десятки змінився на 30%, а з 1880 — 1890 рр. — на 100%. Особливої уваги заслуговують імена десятки, які недавно увійшли до іменного репертуару, а саме *Христина* і *Вікторія*.

Вперше в іменник Косова *Христина* потрапила у 1936 році, далі ім'я зазнавало злетів і падінь, і лише у 80-х роках, здійснивши різкий стрибок з рідкісних, відразу опинилось на 6 місці, а незабаром вийшло на 1 місце. Такий свлеск популярності цього імені, на наш погляд, можна пояснити самою етимологією імені (від *christianus* — християнин) та бажанням батьків наблизити своїх дітей до Бога, до Ісуса Христа. Ім'я *Вікторія* також нове для косівчан. Вперше воно з'явилося тут у 1947 році, а з 60-х років швидким темпом почало прямувати до активної десятки і на останньому зрізі посіло 5 місце. Думаємо, що це ім'я залишиться серед перших і на початку третього тисячоліття.

Отже, впродовж 118 років найуживанішими у м. Косові були 32 антропоніми. Найбільше його мешканцям полюбилось ім'я *Марія* — воно аж сім десятиліть входило в лідери. Наскрізьних імен, які б впродовж усього досліджуваного періоду не покидали першої десятки, немає. Склад імен-фаворитів постійно змінювався. Повільніше цей процес відбувався у кінці XIX — на початку XX ст., коли десятка включала 1-2 ім'я, жвавіше — з 20-х років XX ст., коли вона приймала 4-5 імен. З 1880 по 1998 рр. тут відбулася повна зміна старих імен (*Агафія*, *Амалія*, *Корнелія*, *Павлина*, *Параска*) на нові (*Вікторія*, *Галина*, *Лідія*, *Любов*, *Оксана*, *Олександра*, *Світлана*, *Тетяна*, *Христина*). Трохи не вдвічі зменшилась і концентрація імен: на I хронологічному зрізі вона становила — 90,14%, на XII зрізі — 47,79%, що призвело до розширення іменного репертуару косівчан. Найвагомими у розвитку будь-якого іменника є переміни у групі імен першої десятки, "саме вони и формують якість іменника на різних етапах" [4: 14].

Література

1. Бондалетов В.Д. Русская ономастика — М., 1983.
2. Глинський І. Твоє ім'я — твій друг. — К., 1985.
3. Коваль А.П. Життя і пригоди імен. — К., 1988.
4. Кравченко Г.В. Динаміка українського іменника м. Донецька з 1890 по 1990-і роки. Автореф. дис. ... канд. філол. наук. — Донецьк, 2000.
5. Медвідь-Плахомова С.М. Про антропонімічну моду // Записки з ономастики. — Одеса,

6. Повесть врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком). — К., 1990.
7. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. Т. 1. До середини XVII століття. — К., 1995.
8. Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П. Власні імена людей: Словник-довідник. — К., 1996.

Стефанія Пацьо (м. Тернопіль)

НУЛЬСУФІКСАЛЬНІ СУБСТАНТИВИ ЯК ЛЕКСИЧНА БАЗА ПРІЗВИЩ ЛЕМКІВ

Im Artikel wird die Analyse der regressiven abgeleiteten Substantiven angegeben, die aufgrund der Verben und Adjektiven nach den bestimmten Modellen gebildet sind, die zu den Familiennamen von Lemken transformiert worden sind.

Відомо, що антропоніми становлять цінний матеріал не тільки для вивчення історії формування та розвитку лексичної систем української мови, а й словотвірної системи. Досліджуючи структуру прізвищ українців, знаходимо серед них частину таких, мотивувальною базою яких є похідні лексеми, утворені різними способами словотвору за різними моделями. В українській антропонімі наявні такі прізвища, прізвиська, що мотивуються нульсуфіксальними апелятивними іменниками, які походять від українських дієслів, прикметників і оформлені за характерними для таких похідних словотвірними моделями. Це узвичаєні назви новопоселенців: Зайда, Приблуда, Придиба [7: 125].

Потенційність нульсуфіксальних апелятивів, які антропонімізувалися, простежимо на матеріалі антропонімі Лемківщини. Мовознавці стверджують, що нульсуфіксальні похідні належать до дериватів, значна кількість яких засвідчена ще в X ст. [2: 66-68].

Лемківський говір містить загальнонаціональні мовні елементи у плані регресивних утворень, проте відрізняється дериваційною потенцією основ.

У прізвища лемків трансформувалися віддієслівні та відприкметникові нульсуфіксальні похідні апелятиви найпродуктивніших моделей із словотвірним значенням "особа-носій ознаки".

1. Віддієслівні деривати

Серед віддієслівних іменників, що стали мотивувальною базою прізвищ, лексико-семантичного способу творення, певне місце посідають іменники чоловічого та спільного родів. У прізвищах, прізвищевих назвах лемків засвідчені нульсуфіксальні структури, характерні загальнонаціональній мові, діалектній, зрідка запозичені з польської та словацької мов. Нульовий формант, що складається з нульового суфікса (Øс) та матеріально вираженої чи нульової флексії (Øф), у дериватах на позначення назв осіб виступає у двох модифікаціях: -Øс + Øф; -Øс + -а. Ці моделі в лемківському говорі продуктивні, проте у ролі твірних для прізвищ лемків нульсуфіксальні похідні, утворені за такими моделями, не виявляли високої активності.

Мотивувальні апелятиви моделі "Дієслівна основа + -Øс + -Øф" репрезентовані у прізвищах, основи яких мають здебільшого негативнооцінний характер. Відповідно мотивувальні девербативи, відображені в антропонімах, виступають із лексико-словотвірним значенням "особа-носій процесуальної ознаки, яка визначає її поведінку". Основне словотвірне значення носія процесуальної ознаки (суб'єкта дії) нерідко ускладнене додатковою вказівкою негативної характеристики суб'єкта. Розгляд матеріалу показує, що